11/04/2024

Αρχιμανδρίτης Ιάκωβος Κανάκης: Ο Σταυρός στην Παλαιά Διαθήκη

/ Γνώμες

Ο Σταυρός στην Παλαιά Διαθήκη

του αρχιμανδρίτη Ιακώβου Κανάκη

Η σχέση της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης είναι για την χριστιανική μας πίστη δεδομένη. Ο Ίδιος ο Χριστός στους λόγους του αναφέρει πρόσωπα και γεγονότα της Παλαιάς Διαθήκης. Το ίδιο γίνεται και από τους Αποστόλους Του και διαδόχους αυτών. Οι Πατέρες της Εκκλησίας, οι άγιοι, πολλές φορές στα γραφόμενά τους μιλούν για την άρρηκτη σχέση των δύο Διαθηκών. Η υμνολογία επίσης δανείζεται και από τις δύο αυτές γραπτές πηγές της Πίστης. Είναι τουλάχιστον παράλογο λοιπόν να μην θεωρούμε και τα δύο αυτά μέρη της Θείας Αποκαλύψεως το ίδιο θεόπνευστα και ισόκυρα.

Ωστόσο, χρειάζεται να γνωρίζουμε μερικά ερμηνευτικά «κλειδιά», προκειμένου να κατανοήσουμε κάποιες διαφορετικές προσεγγίσεις σε ζητήματα, που εμφανίζονται διαφορετικά στις δύο Διαθήκες. Έτσι, και στις δύο το κύριο Πρόσωπο είναι ο

Χριστός, άσαρκος στην πρώτη, αλλά σεσαρκωμένος στην δεύτερη. Επίσης, πολλά γεγονότα που αναφέρονται στην Παλαιά εκπληρώνονται στην Καινή, όπως αντίστοιχα άλλα εξυψώνονται και άλλα καταργούνται. Έτσι, όσα οι Δίκαιοι και οι Προφήτες είπαν εκπληρώθηκαν στο πρόσωπο του Μεσσία-Χριστού. Το «οφθαλμός αντί οφθαλμού» (Λευιτ. 24, 20-21) υψώνεται στο «αν κάποιος σε χτυπήσει στο δεξί μάγουλο, γύρισέ του και το άλλο» (Μτθ. 5,39), και ακόμα όλες αυτές οι θυσίες ζώων, των πτηνών και άλλων αγαθών, καταργούνται από την μια και μοναδική θυσία του Χριστού επί του Σταυρού.

Στην Παλαιά Διαθήκη μιλάμε για προεικονίσεις. Πρόκειται για σύμβολα που υπάρχουν, τα οποία φανερώνουν αλήθειες, οι οποίες βιώνονται. Ένα από τα σύμβολα αυτά είναι ο Σταυρός. Προετοιμάζει ο θεός τον κόσμο για το έργο της Σωτηρίας, ειδικά μετά την πτώση. Ήδη από την εποχή του Μωυσή «εμφανίζεται» ο Σταυρός. Χτυπώντας με την ράβδο του την θάλασσα, σταυροειδώς, ο μεγάλος αυτός άγιος, θρησκευτικός ηγέτης και άνθρωπος του Θεού, προσεύχεται και η Ερυθρά θάλασσα ανοίγει και έτσι ο λαός σώζεται από τους Αιγυπτίους. Το ίδιο θα κάνει, σημειώνοντας με το σώμα του τον Σταυρό και νικούν οι Ισραηλίτες τις δυνάμεις του Αμαλήκ (Εξ.17, 1-16). Ο Σταυρός σημειώνεται και έτσι διαζωγραφίζεται ο Τίμιος Σταυρός, προετοιμάσια ο κόσμος για την μεγάλη θυσία Του επάνω στο Σταυρό.

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης σημειώνει κάτι το οποίο είναι ένα ακόμα χωρίο που δηλώνει την σύνδεση των δύο Διαθηκών. Αναφέρει: « *Όπως ο Μωυσής ύψωσε το χάλκινο φίδι στην έρημο, έτσι έπρεπε να υψωθεί ο Υιός του ανθρώπου, ώστε όποιος πιστεύει σ' αυτόν να μη χαθεί αλλά να ζήσει αιώνια*» (Ιω.3,14). Ερμηνεύοντας γίνεται αντιληπτό ότι ο Ευαγγελιστής ενώνει και συνδέει τα γεγονότα. Κατά τον Άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά ύψωσε ένα φίδι σε πλάγια θέση πάνω στο κατακόρυφο δοκάρι ώστε να σχηματιστεί Σταυρός, έτσι όποιος τον έβλεπε να σώζεται.

Η υμνολογία έρχεται να μας προσθέσει και να μας κατηχήσει στο ζήτημα του Σταυρού. Την Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως ψάλλουμε: «*Χείρας εν τω λάκκω βληθείς των λεόντων ποτέ, ο μέγας εν προφήταις, σταυροειδώς εκπετάσας, Δανιήλ αβλαβής εκ της τούτων καταβρώσεως σέσωσται*» (Η΄ Ωδή Κανόνος του Όρθρου). Είναι λοιπόν το σημείο του Σταυρού το οποίο διασώζει τον κάθε άνθρωπο όταν πιστεύει στην δύναμή του.

Τι πίστευαν για τον σταυρό στην Παλαιά Διαθήκη; Ότι είναι σύμβολο κατάρας. Διαβάζουμε στο Δευτερονόμιο: «*Αν κάποιος διαπράξει ένα αμάρτημα που τιμωρείται με θάνατο και καταδικαστεί γι' αυτό, και τον κρεμάσουν σε ξύλο, το σώμα του δεν πρέπει να μείνει κρεμασμένο όλη την νύχτα. Πρέπει οπωσδήποτε να το θάψετε την ίδια μέρα, για να μη μολύνετε την χώρα που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας για ιδιοκτησία. Όποιος κρεμιέται είναι καταραμένος από το Θεό* » (Δευτ. 21,22). Σαφώς καταλαβαίνουμε ότι όποιος πέθαινε επάνω στο ξύλο είναι

καταραμένος. Η Καινή Διαθήκη έρχεται να μας δώσει την εξήγηση γιατί ο Χριστός σταυρώνεται. Διαβάζουμε στην προς Γαλάτας: «*Ο Χριστός μας εξαγόρασε από την κατάρα του νόμου, αφού έγινε αυτός κατάρα για χάρη μας. Γιατί είναι γραμμένο: Καταραμένος όποιος κρεμιέται πάνω στο ξύλο*» (Γαλ.3,13). Δίνεται με τα παραπάνω χωρία με σαφήνεια ο τρόπος και ο λόγος της Σταύρωσης του Χριστού, αλλά γίνεται καταφανής η αλληλένδετη σχέση Παλαιάς και Καινής Διαθήκης.